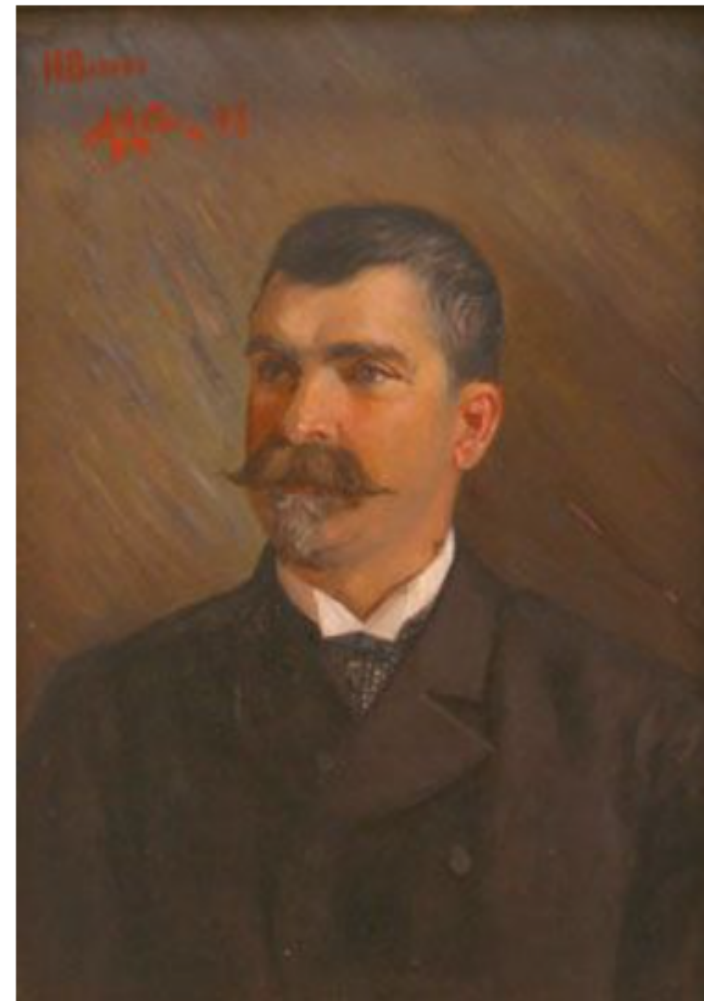

**„Немили-недраги“
(III глава), Иван Вазов**

В този урок ще научите:

- каква е ролята на третата глава от творбата в сюжета на Вазовата повест;
- какво включва съдържанието на тази част от „Немили-недраги“;
- колко въздействащо и силно може да бъде словото;
- как се обогатява представата на читателя за повествователя и героите;
- какви са художествените особености на третата глава – мотивите, конфликтите, проблемите и ценностите.

Иван Вазов (1850 – 1921).
Портрет от Антон Митов
(1862 – 1930) от 1895 г.

Каква е ролята на третата глава от творбата в сюжета на Вазовата повест?

Улица в Браила – стара пощенска картичка

- Повествованието в III глава продължава сюжетната линия от I и II глава – става дума за същите герои и за събития, които следват в естествена времева последователност.
- В текста е вложена речта на Странджата, която се определя като идейно-емоционален център на цялата повест, защото в нея по много вълнуващ начин е осъществена кратка, но максимално точна и изчерпателна нравствена характеристика на хъшовете.
- Началото и краят на главата извеждат на сцената на действието хъшовете, които в началото изглеждат заплашени от разединение, но в края благодарение на яркото въздействие на думите на Странджата са сплотени от високия идеал, на който са се посветили.

План на текста

1. Описание на обстановката в кръчмата на Странджата, където започва обяда на прииждащите хъшове
2. Разпаленият разговор на изнервените мъже за чорбаджиите
3. Свадата между Мравката и Димитрото
4. Намесата на Знаменосеца в спора
5. Вълнуващата реч на Странджата
6. Реакцията на хъшовете след словото на Знаменосеца
7. Пристигането на Владиков с предложение за представление и разпределението на ролите в „Изгубена Станка“

Борис Ангелушев (1902 – 1966) – „В механата“ (50-те години на 20. век)

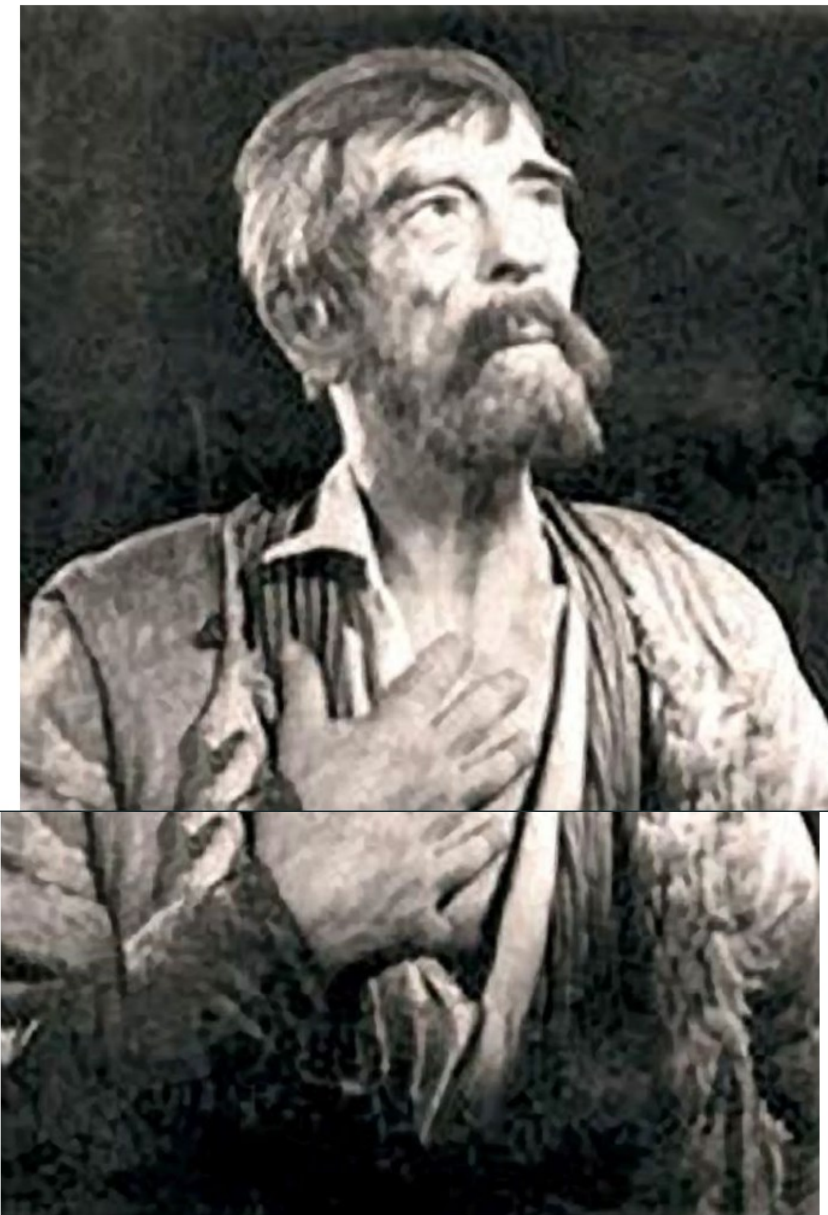
Словото като израз на тревога

- Разпалени от виното, с пламнали очи, хъшовете едновременно дъвчат изгладнели и разговарят все по-разгорещено, не се изслушват, прекъсват се и думите им изразяват омраза към онези, които не откликват на народното дело.
- Петко Мравката изразява убеждението си, че хъшовете най-напред трябва да насочат усилията си срещу чорбаджиите, като се обосновава, че те „се хранят с потта на сиромасите“. На мнението му се противопоставя Димитрото, който изтъква, че чорбаджиите не работят, за да дават парите си на Петко Мравката. Това става повод за истински словесен двубой между хъшовете, повечето от които са на страната на Мравката, защото виждат в лицето на чорбаджиите свои социални врагове.

Силата на словото

- Свадата между хъшовете бива прекъсната от Странджата, който единствен запазва спокойствие и намира добри думи за всеки от спорещите. Знаменосеца проявява човешко разбиране, споделяйки, че мъченичеството е обща съдба на всички изгнаници.
- Идеино-емоционален център на цялата повест „Немили-недраги“ е речта на Странджата, в която той говори за миналото, настоящето и бъдещето на хъшовете. Най-напред изтъква настоящето и бъдещето на хъшовете. Най-напред изтъква героизма, проявен от тях в отминалите битки, и посочва заслугите им към отечеството; след това честно представя мъченическото им настояще, а в края на словото си отправя поглед към бъдещето.

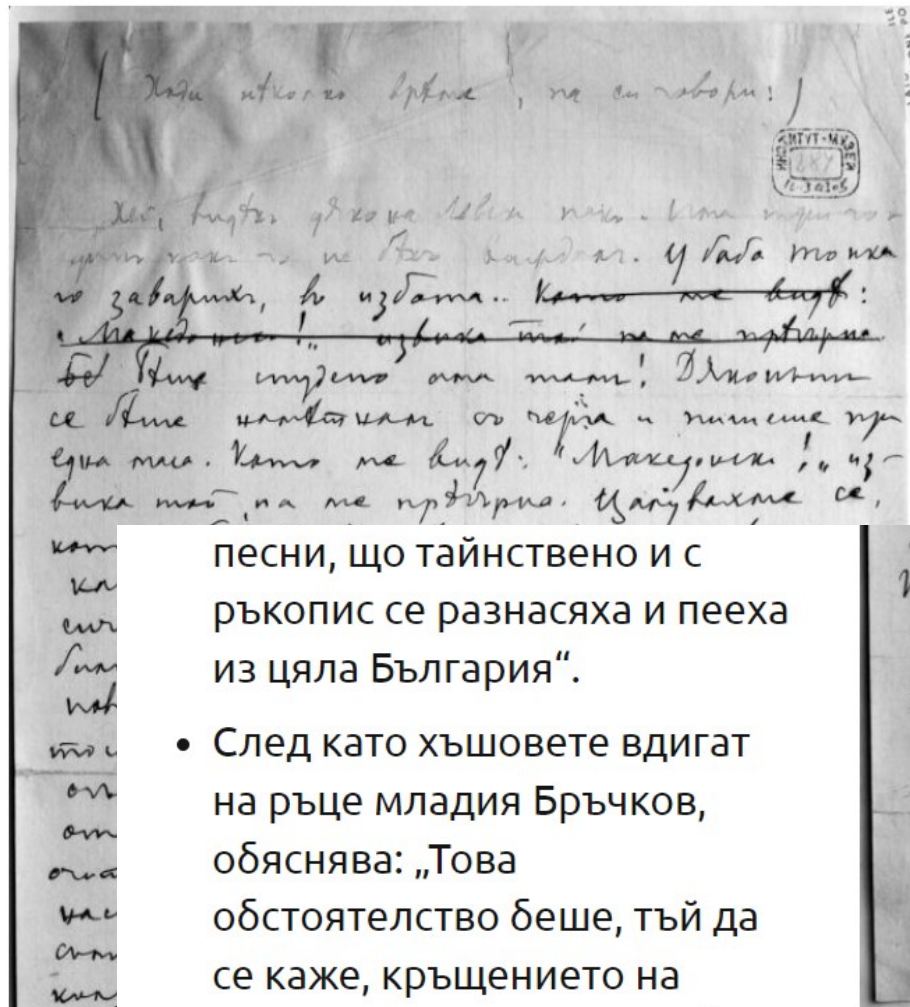
Знаменитият български актьор Константин Кисимов (1897 – 1965), превъплъщавал се многократно в ролята на Странджата

Ефектът от словото

- Възторжен вик повтаря последните думи от речта на Знаменосеца – „Да живеят България!“. Този вик е израз на патриотичен възторг. Лицата на хъшовете, до преди малко „груби и свирепи“, сега са озарени от „изражение на благородство и решителност“, очите им пламтят.
- Специално внимание е отделено на реакцията на Бръчков – очите му светят, бузите му пламтят, цялото му тяло се тресе от възторг. Спонтанен израз на неговото благоговение пред Странджата е наздравницата, която той вдига и която става повод за кръщението му в хъшовството – смутеният момък е вдигнат на ръце, както по-рано се е случило със Знаменосеца.
- Възторжен израз на достигналото връхна точка въодушевление на хъшовете е запяването на песента „Тръба звучи, Балкан стене...“. Мъжките ѝ звуци възвестяват съществуването на хора с висок дух, превърнали свободата на отечеството в свой идеал, а саможертвата – в достоен избор, придаващ смисъл на живота им.

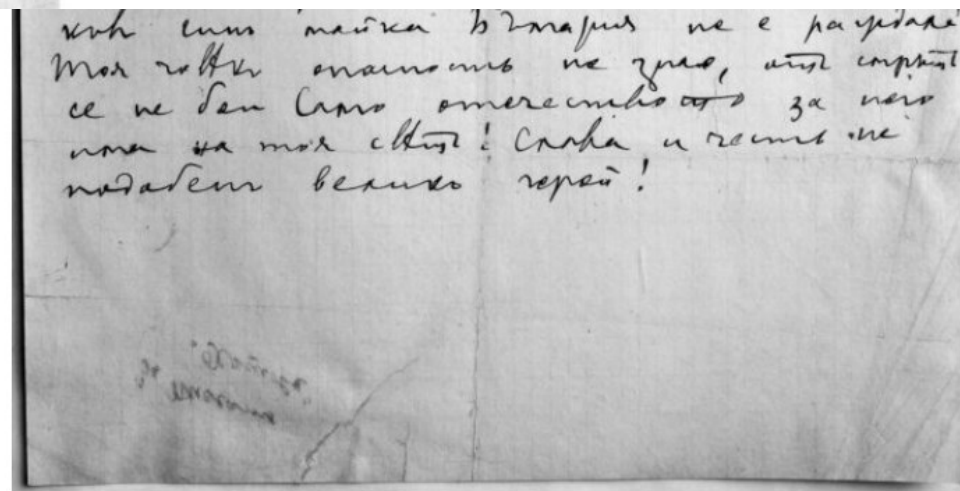
Повествователят

- Присъства по-незабележимо в повествованието в сравнение с останалите глави на повестта.
- След гръмкия възглас на Македонски „Да живее комуната!“ уточнява: „По онова време комуната беше нещо ново и затова на мода“.
- След запяването на песента пояснява кои песни по онова време се наричат народни – „всичките патриотически

песни, що тайнствено и с ръкопис се разнасяха и пееха из цяла България“.

- След като хъшовете вдигат на ръце младия Бръчков, обяснява: „Това обстоятелство беше, тъй да се каже, кръщението на Бръčkова в хъшовството“.

Страница от ръкописа на драмата „Хъшове“ (1884), написана от Иван Вазов по повестта „Немилинедраги“ (1883)

Странджата

- Обединител на хъшовете, който печели доверието и обичта на другарите си със своето благородство и с героичния си дух;
- пламенен оратор, който намира най-точните думи, за да изрази това, което чувства и мисли всеки от хъшовете;
- в образа му Вазов влага своя идеал за хъш и за човек въобще.

Бръчков

- Попаднал при хъшовете случайно;
- пленен от мъжеството им;
- в лицето на Знаменосеца той открива своя кумир;
- след речта на стария хъш очите на момъка светят, бузите му пламтят, цялото му тяло се тресе от възторг;
- вдигнат от ръцете на новите си другари, той е и смутен, и щастлив, защото вече е един от хъшовете.

Хъшовете (Димитрото, Мравката, Македонски, Хаджият, Владиков)

- Мълчат многозначително, когато слушат вдъхновеното слово на Странджата;
- вдигат наздравници; пеят бунтовни песни; палят се от възможността да се превърнат в актьори.

Мотивите и конфликтите

А) Мотивите:

- социалното неравенство;
- саможертвата;
- силата на словото;
- спомените и мечтите като спасение;
- песента;
- превъплъщението в роля.

Б) Конфликтите:

- между хъшовете и онези техни сънародници, които не оценяват по достойнство тяхната саможертва и не им помагат да оцелеят в чуждата страна;
- между Димитрото и Мравката – този конфликт е представен като маловажен на фона на идеала, който сплотява хъшовете;
- между хъшовете и жителите на чуждия град, които не разбират в какво вярват и към какво се стремят хъшовете.

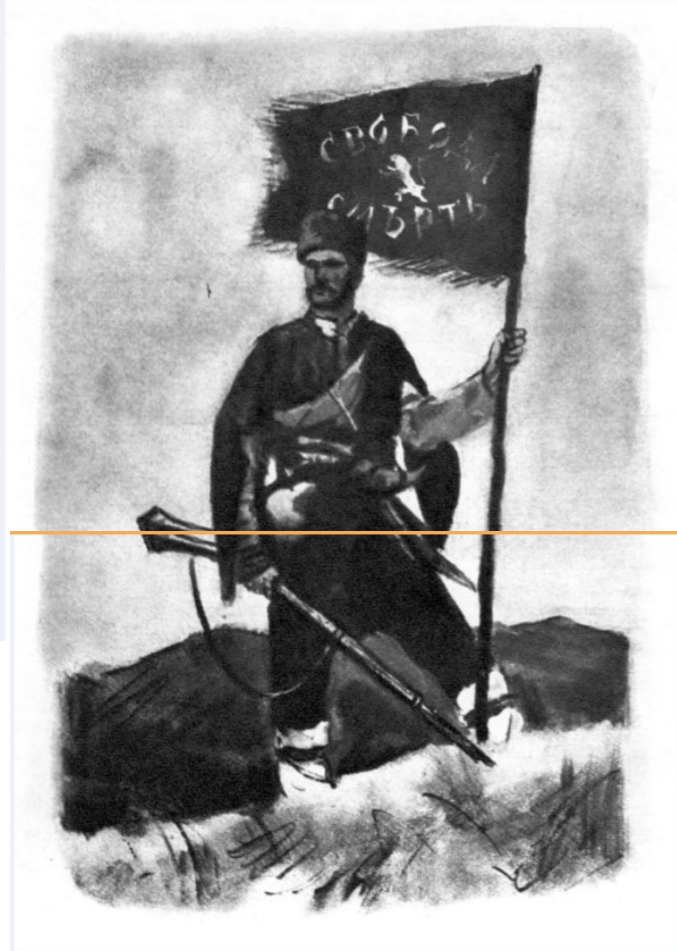

„Интериор на хан“ (1653) – картина от нидерландския художник Адриан ван Остаде (1610 – 1685)

Проблемите и ценностите

А) Проблемите:

- Справедливо ли е едни хора да са обществено ангажирани, а други да полагат усилия единствено за собственото си благополучие?
- Кога човек може да се гордее със себе си?
- Какъв трябва да бъде водачът на една общност от хора?
- Как се изгражда една общност и как се изживява принадлежността към нея?

„Въстаник“ (50-те години на 20. век) –
рисунок на Никола Мирчев (1921 – 1973)

Б) Ценностите:

- безкористната любов към родината;
- свободата, разбрана и като право на личен избор, и като национална независимост;
- дългът към отечеството;
- вярата в смисъла на саможертвата.

Вече можете да отговорите на въпросите:

- Каква е ролята на третата глава от творбата в сюжета на Вазовата повед?
- Какво включва съдържанието на тази част от „Немили-недраги“?
- Колко въздействащо и вълнуващо може да бъде словото?
- Как се обогатява представата на читателя за поведователя и героите?
- Какви са художествените особености на третата глава – мотивите, конфликтите, проблемите и ценностите?

**Маркирайте местоимението „ние“ в текста.
Каква е ролята на повторението на местоимението
„ние“ в речта на Странджата?**

*Ние сме човеци, ние сме българи, ние изпълнихме нашата света
длъжност към отечеството. Нищо повече. Какво ни трябва
друго? Пари ли? Пари не щем, за пари не сме проливали кръвта
си, защото е по-скъпа от всичките пари на влашките
богаташи... Имот ли искаме, или къщи? Та ние заряхме
нашия имот и къщи доброволно. Ние нямаме нужда от
имоти. Ние се жертвуваме за свободата на България и ако
найдем отплата, то тя ще бъде: освобождението на България,
ни повече, ни по-малко.*

Кое от следните твърдения се отнася за III глава от повестта „Немили-недраги“?

- Ключов момент в III глава е лиричeskото отстъпление, посветено на хъшовете.
- В III глава са представени непреодолими конфликти между хъшовете.
- Посланието на повестта в концентриран вид е вложено в речта на Странджата.
- В III глава от съществено значение за смисъла е градският пейзаж.

Странджата защитава Димитрото, като казва, че:

- Всеки има право да мисли по различен начин.
- Той е герой, доказал храбростта си в битките.
- И за него отечеството е най-скъпото.
- Той също страда в чуждата страна.

Подреди сюжетните моменти в III глава.

Речта на Странджата , с която той се обръща към своите братя по
съдба

Разпаленият разговор на хъшовете за чорбаджиите

Свадата между Димитрото и Мравката

Намесата на Странджата в спора

